

властивих їм рис у порівнянні з класичним предметом цивільного права. Включення наведених норм до ЦК матиме наслідком його надмірне перевантаження.

Наведене надає можливість вказати на доречність використання терміну саме модернізації цивільного законодавства України або його осучаснення у контексті наведених пропозицій.

Список використаних джерел

1. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. URL: <https://cutt.ly/4R7UaG8> (дата звернення: 03.11.2021).

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. Київ; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с.

Онуфрієнко Олексій Володимирович,
доцент кафедри менеджменту національного
університету «Запорізька політехніка»,
кандидат юридичних наук, доцент

ТЕРМІНИ-НЕОЛОГІЗМИ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ ЯК НОВЕ ДЖЕРЕЛО ПОПОВНЕННЯ ТЕЗАУРУСУ СУЧАСНОЇ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Поняттєво-термінологічний апарат юридичної науки довгий час виступав обґрунтованим донором термінології для відносно молодій науки публічного врядування, що пояснюється передусім спорідненістю, а нерідко й тотожністю предмету вивчення. Втім, останніми роками спостерігається якщо не фундаментальна зміна напрямку окресленого процесу на протилежний, то помітне тяжіння доктрини публічного адміністрування до самостійного термінотворення замість рецепіювання та адаптації усталеної юридичної термінології. Виявлення причин та наслідків ствердження цієї тенденції, як небезпідставно видається [2], утворює актуальну наукову проблему, що потребує власного розв’язання спільними зусиллями науковців, які репрезентують і науку публічного врядування, і юриспруденцію.

Вивчення сучасних наукових англійськомовних джерел з публічного адміністрування свідчить про активну термінотворчість зарубіжних науковців. Продукування термінів-неологізмів відбиває як появу нових чи оновлених концептів та моделей публічного управління [3], так й власне отримання емпіричних даних в контексті інноваційної практики державотворення та публічного адміністрування, що відбувається на їх основі [2] (належне врядування, нове публічне управління, електронне врядування,

неоуберівська держава [1], кванго, конвергентні моделі публічної служби, інформаційний силос, спустошена держава, інституціональне стоншення, інституціональний ізоморфізм, диференційований державний устрій тощо). Означені терміни-новотвори при цьому звичайно віддзеркалюють як оригінальні традиції національної мови (в межах якої вони є питомими словами), у більшості випадків, хоча і не завжди, англійської, так і специфіку перетворень у сфері публічного управління відповідних держав: тяжіння до акронімів чи абстрактних емних терміносполучень, термінологічних метафор у державах англосфери та до складних терміносполучень із власним ім'ям – у континентально-європейських країнах тощо.

Українська терміносистема науки публічного управління, з огляду на означені вище процеси, продовжуватиме активно рецепіювати елементи терміносистеми світової науки публічного управління, що актуалізує проблематику її оновлення, нормативізації, кодифікації та стандартизації, оскільки предметом запозичення виступатимуть терміни різномовного походження, спродуковані в межах неоднакових адміністративних та правових культур. Особливої уваги потребуватимуть і неологізми, запропоновані вітчизняними науковцями у монографічних дослідженнях.

Відносно новим та маловивченим феноменом є терміни-неологізми, що утворюються в семантичний спосіб, вагому частину яких становлять так звані термінологічні метафори. Вони звичайно продукуються в контексті англійської мови та в процесі запозичення й адаптації ІТ термінології (чи комп'ютерної мови в дещо архаїчному варіанті узагальнюючої назви), котра в свою чергу великою мірою розвивається за рахунок творчої термінологічної метафоризації. Складна та іноді неочевидна семантика, з одного боку, результуватиме у відомі складнощі перекладу українською, а з іншого – у перспективі дозволить доповнити, уточнити, урізноманітнити та осучаснити тезаурус вітчизняної науки публічного адміністрування, знизивши ступінь її схоластичної переобтяженості відверто застарілими термінологічними рядами. Власне необхідність сприйняття нової термінології у вигляді запозичення термінів-метафор у вітчизняний термінологічний апарат не викликає сумнівів: цього вимагає і необхідність аналізу актуальних англійськомовних досліджень, і безпосередня практика публічного адміністрування в зарубіжних країнах, оформлена нормативно-правовими та стратегічними політичними джерелами, які досить швидко засвоюють нову термінологію. Так, терміносполучення «функціональний силос», що ввійшло у практику бізнес-менеджменту наприкінці 80-х - на початку

90-х рр. XX ст., по мірі становлення інформаційного суспільства еволюціонувало у похідний термін «інформаційний силос», яким досить активно оперує зокрема такий важливий політичний документ, як «Порядок денний Президента США в галузі управління», опублікований 2018 р. Опосередковано це свідчить про високий ступінь інформаційної взаємодії між юриспруденцією, теорією інформації, політологією, наукою та практикою публічного управління, підтверджуючи, що доктрина суспільствознавства в жодному разі не замикається на собі, пропонуючи лише схоластичні вправи з продукування переускладненої спеціалізованої наукової лексики.

Логіка утворення термінологічних метафор-неологізмів виглядає наступним чином. Нові спостережувані феномени публічно-адміністративної реальності, потребують і нової термінології для позначення. Вчені, що репрезентують науку публічного врядування англофонних країн (і насамперед власне Сполученого Королівства та США), тяжіють до продукування в таких випадках саме термінологічних метафор для простого, інтуїтивного, проте ефективного позначення нових понять, що номінують такі феномени, використовуючи загальний механізм утворення метафори: застосування слова у переносному значенні, в основу якого покладено порівняння предмета або явища з іншим на основі їх спільної ознаки, виявлення їх схожості, але стосовно суто спеціальних понять. Так, фіксація нового ефекту суб'єктної демонополізації здійснення публічних функцій у формі їх аутсорсингу в напрямку від органів публічного управління до приватного сектору та громадянського суспільства викликало появу та введення в науковий обіг термінологічної метафори «спустошена держава»: адже держава спустошується, зменшується, стоншується, оскільки передає все більше власних функцій недержавним чи гібридним структурам, як спустошується будь-який посуд, що втрачає свій вміст. Нову емпірично підтверджену проблему накопичення власних інформаційних сховищ органами публічного управління з порушенням режиму вільного обігу даних між ними позначено термінологічною метафорою «інформаційний силос», яку спродуковано на основі спостереження схожості ефекту збереження зерна у спеціалізованому сховищі та ефекту закриття інформації та перешкоджання її вільному обігу публічно-управлінською структурою тощо.

Факт жвавого сприйняття таких понять та термінів практикою публічного управління, в тому числі на рівні найважливіших нормативно-правових актів Президентської адміністрації США, та їх

використання в текстах інших правових і політичних джерел підтверджує актуальність їх вивчення та запозичення з урахуванням вітчизняної специфіки державотворення та правового регулювання. Вартий на апробацію також і сам механізм творення термінологічних метафор, у межах якого уможливується поєднання усталеної спеціальної галузевої термінології зі словами, що підкреслюють очевидну схожість складних феноменів суспільного життя і простих, навіть побутових явищ, що підвищує ступінь упізнаваності та зрозумілості навіть найсвіжіших неологізмів.

Термінотворення в царині суспільствознавства у цілому, юриспруденції та науки публічного врядування зокрема, озброєне сучасними інформаційно-комунікаційними засобами та використанням досягнень сучасного рівня культури публікації результатів наукових досліджень, миттєво реагує на суспільні зміни та соціальні трансформації, враховуючи всю масштабну шкалу соціальної реальності: від тенденцій на рівні організації публічного сектору та процесів його взаємодії з громадянським суспільством і приватними структурами («спустошення держави», конвергентна модель публічної служби, цифровізація публічного сектору та сервісів публічної служби, утворення інформаційних «силосів» тощо) й до рівня маятникових коливань на макрорівні (глобалізація – деглобалізація, лібералізація – делібералізація, доцентрові – відцентрові тенденції, централізація-децентралізація, утворення міждержавних об'єднань – їх розпад, демонтаж, фрагментація та ін.).

Активна дериваційна модифікація усталених термінів публічного врядування, юридичної науки та суміжних суспільствознавчих наук (за допомогою префіксоїдів «нео-», «квазі-», «де-» та ін.), що спостерігається в останні десятиріччя, є важливим посвідченням творчого продуктивного оновлення тезаурусу науки як адекватної реакції на зміну публічно-адміністративних, юридичних та державотворчих парадигм суспільного розвитку, концептуальне переосмислення та емпіричну трансформацію нібито вже давно узвичаєних публічних інститутів, елементів механізму держави, способів правового регулювання, форм та засобів взаємодії суспільних акторів.

Помітна схильність провідних представників світової науки публічного управління (передусім з англофонних країн та держав континентальної Європи) до активного генерування термінів-новотворів свідчить про подальше відокремлення науки публічного управління від суміжних усталених наук на кшталт політології, теорії держави і права, соціології тощо. Більше того, деякі нові масштабні

поняття й концепти публічного управління та моделі організації публічної служби і відповідні ним терміни-неологізми, зокрема неовеберівська держава, конвергенція суспільних акторів, спустошена держава, інституціональне стоншення, інституціональний ізоморфізм, квазіавтономні напіврядові організації тощо, можуть бути найближчим часом запозичені суспільствознавством та юриспруденцією, і насамперед теорією держави і права, доктринами конституційного та адміністративного права.

Системне термінотворення у сфері науки публічного адміністрування, і зарубіжній, і вітчизняній, свідчить про глибокі й невідворотні процеси її остаточного становлення як повноправного напрямку сучасного суспільствознавства. На часі – концептуальний та, відповідно, термінологічний вплив науки публічного управління на інші суміжні науки і передусім на юридичну науку, чому сприятиме спостережуване активне продукування термінів-неологізмів, що покликані позначати принципово нові феномени публічно-адміністративної реальності сьогодення, не номіновані, не описані або описані термінологією інших суспільних наук фрагментарно та із сильними галузевими акцентами. Осмислення та вивчення цих процесів і складатиме перспективу подальшої наукової роботи в означеному напрямку.

Список використаних джерел

1. Онуфрієнко О.В. Категорія «неовеберівська держава»: генеза й специфіка термінологічної фіксації на рівні теорії держави і права та науки публічного адміністрування. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 30 листоп. 2017 р.): у 2 ч. / Ч. 1. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 111-113.

2. Онуфрієнко О.В. Специфіка термінології досліджень з публічного управління: системний підхід. Електронний збірник наукових праць «Публічне адміністрування: теорія та практика». № 1 (19). Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01\(19\)/6.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2018-01(19)/6.pdf) (дата звернення: 30.03.2021).

3. Онуфрієнко О.В. Термінологічні метафори-неологізми в юриспруденції та науці публічного управління. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листоп. 2019 р.): у 2 ч./ Ч. 1. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 163-168.